

Мр сци. Мирко Мутић, инспектор-просвјетни савјетник

Анализа
успјеха ученика у учењу и владању у основним
школама Републике Српске
од 2010/11. до школске 2012/13. године

У Приједору,
Мај 2013.године

1. Увод

Основна школа је обавезна за сву дјецу од 6 до 15 година без обзира на интерес и различитост касније професионалне оријентације. То је школа која није и нити може бити селективна. Од основне школе друштвена заједница очекује да је сви школски обвезници, дакле, ученици заврше с успјехом и у времену предвиђеном законом.

Питање школског успјеха ученика је суштинско питање, а основној школи, као дијелу васпитно-образовног система, припада највећи дио одговорности за подизање општег нивоа знања и културе. То је питање не само личне него и друштвене верификације школског постигнућа ученика, како у ужем смислу, тако и верификације његовог цјелокупног образовања, у ширем смислу.

Из тога произлази обвеза да се свим ученицима омогући постизање оптималног успјеха без обзира на њихове материјалне, социјалне или породичне прилике, које би у значајној мјери могле утицати на раслојавање ученика према способностима.

За питање школског успјеха ученика, заинтересовани су не само ученици, њихови родитељи и наставници, него и други друштвени чиниоци као што су Министарство просвјете и културе и Републички педагошки завод. С тога и систем праћења, провјеравања и оцјењивања ученика треба водити рачуна о њиховим могућностима и особинама њиховог психофизичког развоја те уважавати објективне прилике у којима ученици живе. Губљење године и понављање разреда треба свести на најмању могућу мјеру, јер та мјера често има супротан учинак од онога шта се очекује и жели постићи примјеном те мјере. Интерес шире јавности за постигнути успјех ученика у школи произлази из потребе друштва за образованијим становништвом, потребом правдања уложених средстава у те сврхе, те друштвеном верификацијом активности запослених у образовању и Републичком педагошком заводу.

Праћење и провјеравање ученикова развоја није више само оцјењивање завршног резултата, већ је то процес током којег ученик сазријева. Прати се ток и резултат рада, настоји се што боље упознати ученика, тежи се да што више елемената утиче на коначну оцјену и да се она формира на основу различитих начина и облика провјеравања, усменог и писменог, примјеном што објективнијих испитних

поступака, тестовима знања, систематским проматрањем и праћењем ученика у свим наставним ситуацијама.

Због тога је веома значајна повратна информација из школа о дистрибуцији школског успјеха, којом се практично може исказати успјешност школског система и његова ефикасност у друштву. Може се говорити о томе да велики број фактора утиче на дистрибуцију школског успјеха, међу којима су свакако запажени утицаји **систематских и несистематских фактора**. Као систематски фактори могу се узети: учитељи оцјењују блаже, а наставници строжије, оцјењивање у предметима који су „главни“ је строжије, а у „споредним“ је блаже, и тако даље. Несистематски фактори произлазе из личности ученика (способности, памћење, пажња, мотивација и др.), личности наставника (стручна спрема, строгост, расположење, умор и др.), наставног градива (обим, тежина, блискост формулације питања и др.)

2. Циљ анализе

У сагледавању дистрибуције општег успјеха ученика на крају првог полугодишта и на крају школске године у наведеном периоду, полазимо од тога да је извођење закључне оцјене у школи прописано законом, те да у структури општег успјеха равномјерно учествују сви наставни предмети без обзира на њихову заступљеност по фонду часова за сваки разред. Другим ријечима, у закључној оцјени школског успјеха ученика, једнаку вриједност имају оцјене из српског језика и математике који су заступљени са по пет, односно по четири часа у вишим разредима седмично, као оцјене из историје и географије или хемије који су заступљени са по два часа седмично, или оцјене из ликовне културе, музичке културе, или физичког васпитања са по два часа, али у којима нема много теоријског учења и рада, него се активности ученика своде најчешће на вјештине.

Имајући у виду све наведено, определијели смо се да у овој анализи дистрибуцију школског успјеха сагледамо преко дистрибуције успјеха ученика по предметима и разредима, дистрибуцију општег успјеха ученика по школама, те дистрибуцију постигнутог успјеха ученика у владању у периоду од 2010/11. до 2012/13. школске године, дакле, посљедње три школске године.

3. Задаци анализе

Савремена свјетска докимолошка достигнућа имају свог одраза и у нашој основној школи. Школско оцјењивање (докимологија) једна је релативно млада дисциплина, настала тридесетих година двадесетог вијека у развијеним земљама Европе и Америке.

Задаци анализе су:

- * анализом утврдити успјех ученика по предметима и разредима,
- * општи успјех ученика на крају школске године
- * владање ученика на крају школске године
- * утврдити закључке и препоруке у вези постигнутог успјеха ученика у учењу и владању.

Опис утврђеног стања

I Успјех ученика по предметима и разредима

Ученици су се оцјењивали из свих наставних предмета и владања, што је регулисано чланом 63. Закона о основном образовању и васпитању ("Службени гласник Републике Српске", број 74/08, те члановима 12,13,14, и 15 Закона о измјенама и допунама закона о основном образовању и васпитању "Службени гласник Републике Српске", број 104/12), Правилником о оцјењивању ученика у основној школи ("Службени гласник Републике Српске", број 44/12) и оцјењивање ученика је јавно.

Оцјењивање је поступак вредновања свих релевантних чињеница о учениковим постигнућима током праћења, провјеравања и испитивања, а изражава се оцјеном. Постоји више приступа проблему оцјењивања знања: психолошки, педагошки, социолошки, правни, методолошки и други. Оцјењивањем се заправо покушава објективно установити не само ниво постигнућа ученика, него и ниво остварености циљева васпитно-образовног рада у цјелини, па се зато на основу сагледавања оцјењивања може доприносити евалуацији цјелокупног васпитно-образовног процеса. Лјествице оцјењивања већ више десетљећа у школама код нас и неким околним државама објашњене су оцјенама: недовољан (1), довољан (2), добар (3), врло добар (4) и одличан (5) из које је могуће закључити је ли нешто веће од другог, али не за колико.

Може се закључити како је оцјена процјена знања, а не његова стварна мјера.

У низу психолошких чинилаца, као значајних извора разлика у успјеху ученика током школовања, свакако је и перцепција важности наставних предмета. Полазимо од тога да опажање важности предмета може бити извор разлика у успјеху ученика, посебно ако се важни предмети схвате као вриједности за које се треба залагати, или којима у школи треба тежити. Важност наставних предмета је тешко априористички дефинисати. Овако схваћена важност наставних предмета односи се, прије свега, на њихов допринос општем образовању ученика.

У стварном школском животу ученици се опредјељују за предмете који су мање или више важни, најчешће према томе колико морају да уложе напора да би научили одређено градиво за одговарајућу оцјену. Те процјене варирају од разреда до разреда, или у случају промјене од наставника до наставника. Но, и поред тога, ученици, њихови родитељи и наставници свакодневно користе појам мање или више важних наставних предмета.

Иако оцјене из свих наставних предмета равноправно учествују у извођењу просјечне оцјене и на тај начин равноправно учествују у коначном школском успјеху ученика, извјесно је да сви наставни предмети нису равномјерно заступљени у наставном плану, па према томе и немају једнаку важност у укупном образовном нивоу ученика. Највећи број школских часова резервисан је за српски језик и математику, а затим слиједе остали наставни предмети. Њихов допринос образовању ученика је знатно мањи. Отуда није случајно што се у јавности на те предмете гледа као на предмете који имају мању важност од других.

Дистрибуција школског успјеха на крају школске године

Анализа резултата успјеха ученика у учењу у посљедње три школске године показује сљедеће:

У школској 2010/11.години први разред успјешно је завршило 10 378 ученика,у 2011/12. 10 560, а у 2012/13. 10 490 ученика.

А) Други разред

Школска 2010/11. година

Наставу у другом разреду похађало је 10.453 ученика у 496 одјељења и остварили су успјех како слиједи:

- ❖ најбољи успјех постигнут је из предмета **вјеронаука** с просјечном оцјеном (4,65) и **музичка култура** (4,55), док најслабији успјех постигнут је из предмета **математика**(3,99) и **српски језик** (4,16),
- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 100,00% износу и са средњом (просјечном) оцјеном 4,30.У односу на прво плугодиште средња оцјена је већа за 0,07.

Школска 2011/12. година

Наставу у другом разреду похађало је 10.378 ученика у 492 одјељења и остварили су успјех како слиједи:

- ❖ најбољи успјех постигнут је из предмета **вјеронаука** с просјечном оцјеном (4,55) и **физичко васпитање** (4,49), док најслабији успјех постигнут је из предмета **математика**(4,00) и **хрватски језик** (4,01),
- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 100,00% износу и са средњом (просјечном) оцјеном 4,29.У односу на прво плугодиште средња оцјена је већа за 0,03.

Школска 2012/13. година

Наставу у другом разреду похађало је 10.560 ученика у 491 одјељењу и остварили су успјех како слиједи:

- ❖ најбољи успјех постигнут је из предмета **вјеронаука** с просјечном оцјеном (4,44),**ликовна култура** и **физичко васпитање** (4,40), док најслабији успјех постигнут је из предмета **математика**(3,65) и **хрватски језик** (3,91),

- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 100,00% износу и са средњом (просјечном) оцјеном 4,20. У односу на прво полугодиште средња оцјена је већа за 0,08.

Б) Трећи разред

Школска 2010/11. година

Наставу у трећем разреду похађало је 10.085 ученика у 481 одјељење и остварили су слjedeћи успјех:

- ❖ најбољи успјех остварили су из предмета **вјеронаука** с просјечном оцјеном (4,65) и **физичког васпитања** (4,62), док најлошији успјех остварили су из предмета **математика** (3,99), **српски језик** (4,02) и **енглески језик** (4,10).
- ❖ остварили су успјех из свих предмета у 100,00% износу и са средњом оцјеном 4,25.

Наставу у трећем разреду (експериментална одјељења) похађало је 3356 ученика и остварили су слjedeћи успјех:

- најбољи резултати су остварени из предмета **вјеронаука** и **физичко васпитање** са средњом оцјеном (4,04), док најслабији успјех остварен је из предмета **математика** (3,70) и **енглески језик** (3,71),
- остварен је позитиван успјех из свих предмета у 100.00% износу и средњом оцјеном 4,02. Средња оцјена је већа за 0,04 у односу на прво полугодиште.

Школска 2011/12. година

Наставу у трећем разреду похађало је 10.453 ученика у 496 одјељења и остварили су слjedeћи успјех:

- ❖ најбољи успјех остварили су из предмета **вјеронаука** с просјечном оцјеном (4,66) и **физичког васпитања и музичке културе** (4,50), док најлошији успјех остварили су из предмета **математика** (3,90) и **енглески језик** (4,14).

- ❖ остварили су успјех из свих предмета у 100,00% износу и са средњом оцјеном 4,28, која је већа у односу на полугодиште за 0,03.

Школска 2012/13. година

Наставу у трећем разреду похађало је 10.378 ученика у 482 одјељења и остварили су слjedeћи успјех:

- ❖ најбољи успјех остварили су из предмета **вјеронаука** с просјечном оцјеном (4,47) и **физичког васпитање** (4,39), док најлошији успјех остварили су из предмета **математика** (3,93) и **енглески језик** (3,98).
- ❖ остварили су успјех из свих предмета у 100,00% износу и са средњом оцјеном 4,19, која је већа у односу на полугодиште за 0,03.

В) Четврти разред

Школска 2010/11. година

Наставу у четвртном разреду похађало је 10.145 ученика у 484 одјељења и постигли су слjedeћи успјех:

- ❖ најбољи резултати постигнути су из предмета **физичко васпитање**(4,67) и **вјеронаука** (4,66), док најлошији успјех остварили су из предмета **математика** (4,04), **природа и друштво** (4,22) и **српски језик**(4,22).
- ❖ остварили су успјех из свих предмета у 100,00% износу и са средњом оцјеном 4,32. Средња оцјена је већа за 0,44 у односу на прво полугодиште.

Школска 2011/12. година

Наставу у четвртом разреду похађало је 10.082 ученика у 481 одјељењу и постигли су сљедећи успјех:

- ❖ најбољи резултати постигнути су из предмета **вјеронаука** (4,58) и **физичко васпитање** (4,56), док најлошији успјех остварили су из предмета **математика** (3,94) и **српски језик**(3,99).
- ❖ остварили су успјех из свих предмета у 100,00% износу и са средњом оцјеном 4,22. Средња оцјена је већа за 0,01 у односу на прво полугодиште.

Школска 2012/13. година

Наставу у четвртом разреду похађало је 10.653 ученика у 479 одјељења и постигли су сљедећи успјех:

- ❖ најбољи резултати постигнути су из предмета **вјеронаука** (4,52) и **физичко васпитање** (4,37), док најлошији успјех остварили су из предмета **математика** (3,86) и **енглески језик**(4,03).
- ❖ остварили су успјех из свих предмета у 100,00% износу и са средњом оцјеном 4,17. Средња оцјена је већа за 0,02 у односу на прво полугодиште.

Г) Пети разред

Школска 2010/11. година

Наставу у петом разреду похађало је 11.780 ученика у 656 одјељења и остварили су успјех како слиједи:

- ❖ најбољи резултати остварени су из предмета **физичко васпитање** (4,57) и **вјеронаука** (4,56), а најслабији успјех

остварен је из предмета **математика** (3,89), **босански језик** (3,62) и **српски језик** (4,05).

- ❖ Остварен је позитиван успјех из свих предмета у 100,00% износу и са средњом оцјеном 4,24. Средња оцјена за 0,02 је већа у односу на полугодиште.

Школска 2011/12. година

Наставу у петом разреду похађало је 10.140 ученика у 484 одјељења и остварили су успјех како слиједи:

- ❖ најбољи резултати остварени су из предмета **физичко васпитање** (4,56) и **вјеронаука** (4,58), а најслабији успјех остварен је из предмета **математика** (4,01), **природа** и **српски језик** (4,17).
- ❖ Остварен је позитиван успјех из свих предмета у 100,00% износу и са средњом оцјеном 4,27. Средња оцјена за 0,02 је већа у односу на полугодиште.

Школска 2012/13. година

Наставу у петом разреду похађало је 10.082 ученика у 481 одјељења и остварили су успјех како слиједи:

- ❖ најбољи резултати остварени су из предмета **вјеронаука** (4,33) и **физичко васпитање** (4,27), а најслабији успјех остварен је из предмета **математика** (3,85), **босански језик** (3,57).
- ❖ Остварен је позитиван успјех из свих предмета у 100,00% износу и са средњом оцјеном 4,03. Средња оцјена за 0,06 је већа у односу на полугодиште.

Д) Шести разред

Школска 2010/11. година

Наставу у шестом разреду похађало је 11.890 ученика у 657 одјељења и остварили су следећи успјех:

- ❖ најбољи резултати остварени су из предмета **вјеронаука** (4,45), **демократија и људска права** (4,42) и **музичка култура** (4,28), а најслабији успјех остварен је из предмета **математика** (3,58) и **руски језик** (3,53).
- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 100,00% и са средњом оцјеном 3,95. Успјех је побољшан за 0,329%, а средња оцјена за 0,02 у односу на успјех ученика на полугодишту.

Школска 2011/12. година

Наставу у шестом разреду похађало је 11.775 ученика у 656 одјељења и остварили су следећи успјех:

- ❖ најбољи резултати остварени су из предмета **вјеронаука** (4,40), **музичка и ликовна култура** (4,38), а најслабији успјех остварен је из предмета **математика** (3,76) и **руски језик** (3,72).
- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 100,00% и са средњом оцјеном 4,01. Успјех је побољшан за 0,02 у односу на успјех ученика на полугодишту.

Школска 2012/13. година

Наставу у шестом разреду похађало је 10.140 ученика у 510 одјељења и остварили су следећи успјех:

- ❖ најбољи резултати остварени су из предмета **вјеронаука** (4,45), **демократија и људска права** (4,42), а најслабији успјех остварен је из предмета **босански језик** (3,55) и **њемачки језик** (3,61).
- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 100,00% и са средњом оцјеном 4,03. Успјех је побољшан за 0,06 у односу на успјех ученика на полугодишту.

Б) Седми разред

Школска 2010/11. година

Наставу у седмом разреду похађало је 12.230 ученика у 640 одјељења, те су остварили следећи успјех:

- ❖ најбољи резултати остварени су из предмета **вјеронаука** (4,47), и **ликовна култура** (4,30), а најслабији успјех остварен је из предмета **математика** и **физика** (3,53 и 3,54).
- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 99,057% и са средњом оцјеном 3,87.
Општи успјех је бољи за 0,11% у односу на полугодиште, а средња оцјена већа је за 0,02.

Школска 2011/12. година

Наставу у седмом разреду похађало је 11.885 ученика у 657 одјељења, те су остварили следећи успјех:

- ❖ најбољи резултати остварени су из предмета **вјеронаука** (4,40) и **физичко васпитање** (4,22), а најслабији успјех остварен је из предмета **математика** и **физика** (3,53 и 3,58).
- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 99,897% и са средњом оцјеном 3,86.
Општи успјех је бољи за 0,41% у односу на полугодиште, а средња оцјена већа је за 0,01.

Школска 2012/13. година

Наставу у седмом разреду похађало је 11.775 ученика у 497 одјељења, те су остварили следећи успјех:

- ❖ најбољи резултати остварени су из предмета **физичко васпитање** (3,99) и **вјеронаука** (3,94), а најслабији успјех остварен је из предмета **математика** и **физика** (3,46 и 3,49).
- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 99,86% и са средњом оцјеном 3,76.
Општи успјех је бољи за 0,15% у односу на полугодиште, а средња оцјена већа је за 0,04.

Е) Осми разред

Школска 2010/11. година

Наставу у осмом разреду похађало је 14.210 ученика у 624 одјељења и остварили су следећи успјех:

- ❖ најбољи резултати у учењу остварени су из предмета **вјеронаука** (4,33), те **музичка култура** (4,24), а најлошији успјех остварен је из предмета **физика** и **математика** (3,19).
- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 99,81% и средњом оцјеном 3,64.
Општи успјех је већи у односу на исти на првом полугодишту за 0,19%, а средња оцјена је остала иста.

Школска 2011/12. година

Наставу у осмом разреду похађало је 12.235 ученика у 640 одјељења и остварили су следећи успјех:

- ❖ најбољи резултати у учењу остварени су из предмета **вјеронаука** (4,40), те **ликовна култура** (4,24), а најлошији успјех остварен је из предмета **математика** (3,50) и **физика**(3,54).
- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 99,74% и средњом оцјеном 3,84.

Општи успјех је већи у односу на исти на првом полугодишту за 0,16%, а средња за 0,02.

Школска 2012/13. година

Наставу у осмом разреду похађало је 11.885 ученика у 508 одјељења и остварили су следећи успјех:

- ❖ најбољи резултати у учењу остварени су из предмета **вјеронаука** (4,14), те **географија и физичко васпитање** (3,88), а најлошији успјех остварен је из предмета **математика** (3,46) и **физика**(3,50).
- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 99,77% и средњом оцјеном 3,77.
Општи успјех је већи у односу на исти на првом полугодишту за 0,12%, а средња за 0,04.

Ж) Девети разред

Школска 2010/11. година

Наставу у деветом разреду похађало је 14.130 ученика у 625 одјељења и остварили су следећи успјех:

- ❖ најбољи резултати у учењу остварени су из предмета **вјеронаука** (4,29), **физичко васпитање** (4,25) и ликовна култура (4,22), а најлошији успјех остварен је из предмета **биологија** (3,04), **математика**(3,06) и **физика** (3,15).
- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 100,00% износу и средњом оцјеном 3,64.
И у овом разреду општи успјех већи је у односу на полугодиште за 0,76%, а средња оцјена је већа за 0,03.

Школска 2011/12. година

Наставу у деветом разреду похађало је 14.125 ученика у 624 одјељења и остварили су слjedeћи успјех:

- ❖ најбољи резултати у учењу остварени су из предмета **вјеронаука** (4,25), **физичко васпитање** (4,22) и **музичка култура** (4,21), а најлошији успјех остварен је из предмета, **математика** (3,26) и **хемија** (3,28).
- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 100,00% износу и средњом оцјеном 3,63.
И у овом разреду општи успјех већи је у односу на полугодиште за 0,51%, а средња оцјена је већа за 0,02.

Школска 2012/13. година

Наставу у деветом разреду похађало је 12.235 ученика у 532 одјељења и остварили су слjedeћи успјех:

- ❖ најбољи резултати у учењу остварени су из предмета **вјеронаука** (4,06) и **ликовна култура** (3,99), а најлошији успјех остварен је из предмета, **математика** (3,55) и **физика** (3,56).
- ❖ остварен је позитиван успјех из свих предмета у 100,00% износу и средњом оцјеном 3,76.
И у овом разреду општи успјех већи је у односу на полугодиште за 0,61%, а средња оцјена је иста као на полугодишту.

з) Успјех ученика по предметима II-IX разред

Школска 2010/11. година

Наставу од II до IX разреда похађало је 94.922 ученика у 4663 одјељења и изучавали су 23 наставна предмета.

- ❖ Од 23 наставна предмета која су се изучавала и оцјењивала, ученици су остварили најбоље резултате из предмета **вјеронаука** (4,45) и **демократија и људска права** (4,42), а најлошије резултате остварили су из предмета **физика** (3,31), и **математика** (3,64).

У поређењу с предметима с полугодишта, закључак је да су то исти предмети на крају школске године из којих су остварени најбољи резултати.

- ❖ Може се констатовати, као и на полугодишту, да су наставници из наставних предмета тзв. вјештина, имали блажи критериј у оцјењивању ученика и тиме и овај пут потврдили, да се у јавности на те предмете гледа као на предмете који имају мању важност од других.
- ❖ Генерално гледано, може се констатовати да су наставници у разредној настави имали блажи критеријум у оцјењивању ученика од наставника у предметној настави што се може видјети из приложених табела.

Најбољи успјех ученика по предметима остварен је у **трећем**, а најслабији у **деветом** разреду. Ово је индикатор да наставници у разредној и предметној настави морају наћи „праву мјеру“ у оцјењивању ученика и настојати да уједначе дистрибуцију и диспропорцију оцјена између разредне и предметне наставе.

Школска 2011/12. година

Наставу од II до IX разреда похађало су 91.163 ученика у 4530 одјељења и изучавали су 23 наставна предмета.

- ❖ Од 23 наставна предмета која су се изучавала и оцјењивала, ученици су остварили најбоље резултате из предмета **демократија и људска права** (4,40), **физичко васпитање** (4,37) и **вјеронаука** (4,29) а најлошије резултате остварили су из предмета **физика** (3,46) и **хемија** (3,52).

У поређењу с предметима с полугодишта, закључак је да су то исти предмети на крају школске године из којих су остварени најбољи резултати.

- ❖ Може се констатовати, као и на полугодишту, да су наставници из наставних предмета тзв. вјештина, имали блажи критериј у оцјењивању ученика и тиме и овај пут потврдили, да се у јавности на те предмете гледа као на предмете који имају мању важност од других.
- ❖ Генерално гледано, може се констатовати да су наставници у разредној настави имали блажи критеријум у оцјењивању ученика од наставника у предметној настави што се може видјети из приложених табела.

Најбољи успјех ученика по предметима остварен је у **дргом**, а најслабији у **деветом** разреду. Ово је индикатор да наставници у разредној и предметној настави морају наћи „праву мјеру“ у оцјењивању ученика и настојати да уједначе дистрибуцију и диспропорцију оцена између разредне и предметне наставе.

Школска 2012/13. година

Наставу од II до IX разреда похађало је 87.208 ученика у 3980 одјељења и изучавали су 23 наставна предмета.

- ❖ Од 23 наставна предмета која су се изучавала и оцјењивала, ученици су остварили најбоље резултате из предмета **демократија и људска права** (4,42), **вјеронаука**(4,28) и **физичко васпитање** (4,19), а најлошије резултате остварили су из предмета **физика** (3,32) и **руски језик** (3,59).

У поређењу с предметима с полугодишта, закључак је да су то углавном исти предмети на крају школске године из којих су остварени најбољи резултати.

- ❖ Може се констатовати, као и на полугодишту, да су наставници из наставних предмета тзв. вјештина, имали блажи критериј у

оцјењивању ученика и тиме и овај пут потврдили, да се у јавности на те предмете гледа као на предмете који имају мању важност од других.

- ❖ Генерално гледано, може се констатовати да су наставници у разредној настави имали блажи критериј у оцјењивању ученика од наставника у предметној настави што се може видјети из приложених табела.

Најбољи успјех ученика по предметима остварен је у **другом**, а најслабији у **деветом** разреду. Ово је индикатор да наставници у разредној и предметној настави морају наћи „праву мјеру“ у оцјењивању ученика и настојати да уједначе дистрибуцију и диспропорцију оцјена између разредне и предметне наставе.

II Успјех ученика послје поправних испита

Школска 2010/11. година

- ❖ У **другој тријади** (на поправни испит упућени су ученици VI разреда) на поправни испит упућено је 117 ученика, 78 из једног и 39 ученика из два предмета. Предмети из којих су ученици имали поправни испит и који су сви успјешно положили су: њемачки језик, математика, физика, хемија и енглески језик.
- ❖ У **трећој тријади** (VII – IX разред) на поправни испит упућено је 388 ученика из једног или два предмета из предмета њемачки језик, математика, физика, хемија и енглески језик и сви су успјешно положили поправни испит.
- ❖ **Укупно**, од VI до IX разреда, поправном испиту из наведених предмета (једног или два) приступило је 505 ученика и сви су успјешно положили поправни испит.

Анализа презентованих резултата показује, да су сви ученици који су упућени на поправни испит, успјешно положили поправни испит из једног или два предмета, што отвара сумњу у

објективност оцјењивања ученика од стране наставника и у успјешност ученика у савладавању програмских садржаја из наставних предмета из којих су упућени на поправни испит.

Школска 2011/12. година

- ❖ **У другој тријади** (на поправни испит упућени су ученици VI разреда) на поправни испит упућено је 97 ученика, 57 из једног и 40 ученика из два предмета. Предмети из којих су ученици имали поправни испит и који су сви успјешно положили су: њемачки језик(16), математика(58) и енглески језик(23).
- ❖ **У трећој тријади** (VII – IX разред) на поправни испит упућено је 577 ученика из једног или два предмета из предмета њемачки језик, математика, физика, хемија и енглески језик и сви су успјешно положили поправни испит.
- ❖ **Укупно**, од VI до IX разреда, поправном испиту из наведених предмета (једног или два) приступило је 674 ученика и сви су успјешно положили поправни испит.

Анализа презентованих резултата показује, да су сви ученици који су упућени на поправни испит, успјешно положили поправни испит из једног или два предмета, што отвара сумњу у објективност оцјењивања ученика од стране наставника и у успјешност ученика у савладавању програмских садржаја из наставних предмета из којих су упућени на поправни испит.

Школска 2012/13. година

- ❖ **У другој тријади** (на поправни испит упућени су ученици VI разреда) на поправни испит упућено је 104 ученика, 81 из једног и 23 ученика из два предмета. Предмети из којих су ученици имали поправни испит и који су сви успјешно положили су: њемачки језик(12), математика(16) и енглески језик(36).

- ❖ У трећој тријади (VII – IX разред) на поправни испит упућено је 616 ученика из једног или два предмета из предмета њемачки језик, математика, физика, хемија и енглески језик и сви су успјешно положили поправни испит.
- ❖ Укупно, од VI до IX разреда, поправном испиту из наведених предмета (једног или два) приступило је 720 ученика и сви су успјешно положили поправни испит.

Анализа презентованих резултата показује, да су сви ученици који су упућени на поправни испит, успјешно положили поправни испит из једног или два предмета, што отвара сумњу у објективност оцјењивања ученика од стране наставника и у успјешност ученика у савладавању програмских садржаја из наставних предмета из којих су упућени на поправни испит.

III Општи успјех ученика на крају школске године

Школска 2010/11. година

Утврђене су оцјене на крају школске године за све ученике од II до IX разреда за 94.922 ученика.

Увид у дистрибуцију успјеха ученика на крају школске године показује тенденцију повећавања добрих ученика с врлодобрим и одличним успјехом на читавих 74,04% (у односу на полугодиште повећање за 5,44%) или више од готово три четвртине од укупног позитивног општег успјеха. Основни разлог таквог стања у оцјењивању лежи у чињеници да код оцјењивања ученика у нашим школама не постоје стандарди по којима би се свака па и коначна оцјена утврђивала на основу поузданих параметара, већ се оцјењивање ученичких резултата и активности одвија на основу флексибилнијих параметара које најчешће успостављају наставници. Поред недостатака стандарда или објективности „критерија“ наставничког оцјењивања, важан извор разлика у приступу оцјењивања могу бити околности у којима се одвија оцјењивање ученика (расположење, умор, обим и тежина градива, блискост формулације питања и др.).

- ❖ У првој тријади, оцјењивали су се ученици II и III разреда, недвосмислено се указује да се школски успјех ученика дистрибуира према **надпросјечним** (врлодобрим и одличним) **оцјенама** (81,14%) и веома мало према **исподпросјечним** (довољним 4,53% и добрим 14,31%),
- ❖ У другој тријади (IV – VI разред), школски успјех ученика дистрибуира се исто према **надпросјечним** (врлодобрим и одличним) **оцјенама** (75,40%), већи је за 11,91% у односу на прво полугодиште и за нешто мало више од једне петине (20,08%) према **исподпросјечним** довољним и добрим,
- ❖ У трећој тријади (VII – IX разред), школски успјех ученика дистрибуира се, такође, према **надпросјечним** (врлодобрим и одличним) **оцјенама** (78,50%), што је већи за (5,62%) у односу на прво полугодиште и за нешто мање од једне трећине (21,48%) према **исподпросјечним** (довољним и добрим).

Најзначајнија разлика изражена је у проценту ученика који су постигли **одличан** успјех, чак 44,47% или 42 213 ученика, што је више у односу на полугодиште за 5,43%.

Анализа добијених аритметичких средина (средњих оцјена) такође показује дистрибуцију успјеха ученика у школама. У **првој тријади средња оцјена је 4,29**(полугодиште 4,22), у **другој 4,20** (полугодиште 4,01) и у **трећој 3,84**(полугодиште 3,70),односно **4,11 на нивоу тријада**(на полугодишту 3,97). Добијене аритметичке средине су веома високе за постигнути школски успјех у цјелини и у односу на полугодиште, што, заиста, отвара дилему да ли су ученици у тој мјери савладали програмске садржаје и достигли веома висок ниво напредовања, или се овим резултатом доводи у сумњу објективност оцјењивања у постојећим школским условима.

Школска 2011/12.година

Утврђене су оцјене на крају школске године за све ученике од II до IX разреда за 91.163 ученика.

Увид у дистрибуцију успјеха ученика на крају школске године показује тенденцију повећавања добрих ученика с врлодобрим и одличним успјехом на читавих **73,01%** (у односу на

полугодиште повећање за 2,63%) или више од готово три четвртине од укупног позитивног општег успјеха

- ❖ У првој тријади, оцјењивали су се ученици II и III разреда, недвосмислено се указује да се школски успјех ученика дистрибуира према **надпросјечним** (врлодобрим и одличним) **оцјенама** (78,26%) и веома мало према **исподпросјечним** (довољним 8,50% и добрим 13,22%),
- ❖ У другој тријади (IV – VI разред), школски успјех ученика дистрибуира се исто према **надпросјечним** (врлодобрим и одличним) **оцјенама** (59,13%), мањи је за 4,67% у односу на прво полугодиште и за нешто мало више од једне петине (22,82%) према **исподпросјечним** довољним и добрим,
- ❖ У трећој тријади (VII – IX разред), школски успјех ученика дистрибуира се, такође, према **надпросјечним** (врлодобрим и одличним) **оцјенама** (59,13%), што је мање за (6,38%) у односу на прво полугодиште и за нешто мање од једне трећине (32,33%) према **исподпросјечним** (довољним и добрим).

Најзначајнија разлика изражена је у проценту ученика који су постигли одличан успјех, чак 42,08% или 38.360 ученика, што је више у односу на полугодиште за 1,25%.

Анализа добијених аритметичких средина (средњих оцјена) такође показује дистрибуцију успјеха ученика у школама. У **првој тријади средња оцјена је 4,28**(полугодиште 4,24), у **другој 4,17** (полугодиште 4,15) и у **трећој 3,77**(полугодиште 3,75),односно **4,07 на нивоу тријада**(на полугодишту 4,05). Добијене аритметичке средине су веома високе за постигнути школски успјех у цјелини и у односу на полугодиште, што, заиста, отвара дилему да ли су ученици у тој мјери савладали програмске садржаје и достигли веома висок ниво напредовања, или се овим резултатом доводи у сумњу објективност оцјењивања у постојећим школским условима.

Значајна тенденција повећања надпросјечног успјеха ученика (који је изражен оцјенама врло добар и одличан) наводи на помисао, као и на полугодишту, да ли се иза оваквих оцјена крију и изузетни школски резултати у усвајању програмских садржаја и доводе у сумњу објективност оцјењивања ученичког знања

Презентована дистрибуција успјеха ученика показује да се школски успјех најчешће изражава оцјеном одличан и врло добар, што представља за основну школу износ од 73,21% од укупног броја ученика са позитивном оцјеном 99,80% и већи је у односу на полугодиште. Од тога је само одличних 42,08%, а свега 7,73% ученика је с довољним успјехом и 0,20% ученика који нису успјешно завршили разред.

Школска 2012/13.година

Утврђене су оцјене на крају школске године за све ученике од II до IX разреда за 87.208 ученика.

Увид у дистрибуцију успјеха ученика на крају школске године показује тенденцију повећавања добрих ученика с врлодобрим и одличним успјехом на читавих 73,15% (у односу на полугодиште повећање за 2,34%) или више од готово три четвртине од укупног позитивног општег успјеха.

- ❖ У првој триједи, оцјењивали су се ученици II и III разреда, недвосмислено се указује да се школски успјех ученика дистрибуира према **надпросјечним** (врлодобрим и одличним) **оцјенама** (77,24%) и веома мало према **исподпросјечним** (довољним 7,83% и добрим 14,92%),
- ❖ У другој триједи (IV – VI разред), школски успјех ученика дистрибуира се исто према **надпросјечним** (врлодобрим и одличним) **оцјенама** (70,41%),и већи је за 2,29% у односу на прво полугодиште и за нешто мало мање од једне трећине (26,76%) према **исподпросјечним** довољним и добрим,
- ❖ У трећој триједи (VII – IX разред), школски успјех ученика дистрибуира се, такође, према **надпросјечним** (врлодобрим и одличним) **оцјенама** (73,15%), што је више за (2,34%) у односу на прво полугодиште и за нешто мање од једне трећине (27,63%) према **исподпросјечним** (довољним и добрим).

Најзначајнија разлика изражена је у проценту ученика који су постигли **одличан** успјех, чак 42,10% или 36.327 ученика, што је више у односу на полугодиште за 0,78%.

Анализа добијених аритметичких средина (средњих оцјена) такође показује дистрибуцију успјеха ученика у школама. **У првој тријади средња оцјена је 4,19**(полугодиште 4,14), **у другој 3,97** (полугодиште 4,03) **и у трећој 3,76**(полугодиште 3,74),односно **3,97 на нивоу тријада**(на полугодишту 3,97). Добијене аритметичке средине су веома високе за постигнути школски успјех у цјелини, што, заиста, отвара дилему да ли су ученици у тој мјери савладали програмске садржаје и достигли веома висок ниво напредовања, или се овим резултатом доводи у сумњу објективност оцјењивања у постојећим школским условима.

IV Владање ученика

Ученици су се оцјењивали из свих наставних предмета и владања, што је регулисано чланом 63. Закона о основном образовању и васпитању ("Службени гласник Републике Српске", број 74/08, те члановима 12,13,14, и 15 Закона о измјенама и допунама закона о основном образовању и васпитању "Службени гласник Републике Српске",број 104/12),Правилником о оцјењивању ученика у основној школи ("Службени гласник Републике Српске",број 44/12) и оцјењивање ученика је јавно. Оцјену из владања утврђује одјељенско вијеће на приједлог одјељенског старјешине и одјељенске заједнице. Владање ученика оцјењује се описном оцјеном: **примјерно, врло добро,добро, задовољава и не задовољава.**

Ученику који учини лакшу или тежу повреду обавеза ученика изричу се васпитно-дисциплинске мјере: **опомена или укор одјељењског старјешине, укор одјељењског вијећа, укор директора, укор наставничког вијећа и премјештај у другу школу.**

Школска 2010/11. година

- ❖ **У првој тријади (II - III разред), 20.538 ученика или 99,92%** имали су примјерно владање, а оцјену лоше владање није имао ниједан ученик. У првој тријади изречене су васпитно-дисциплинске мјере за 75 ученика (0,36%), 35 опомена и 30 укора одјељенског старјешине.
- ❖ **У другој тријади (IV-VI разред), 33.665 ученика или 99,65%** имали су оцјену примјерно владање, а оцјену добро владање имало је 114 ученика или 0,33%,36 ученика имало је владање

задовољава. Изречене су васпитно-дисциплинске мјере за 345 ученика или 1,02%, 180 ученика добило је опомену, 145 укор одјељенског старјешине, 14 укор одјељенског вијећа, 2 укор директора, 2 ученика добило је укор наставничког вијећа, а 2 ученика је премјештено у другу школу.

❖ **У трећој тријади (VII – IX разред), 40.316 ученика или 99,37% имали су примјерно владање, а 5 ученика или 0,01% имали су лоше владање. Изречене су васпитно-дисциплинске мјере за 490 ученика или 1,20%, од опомене одјељенског старјешине за 274 ученика па до укора наставничког вијећа за 11 ученика и 11 ученика је премјештено у другу школу.**

❖ **Сумарно гледано, успјех ученика из владања на крају школске године остварило је 94.922 ученика. Оцјеном примјерно владање оцијењено је 94.497 ученика или 99,55%, а лошом оцјеном из владања оцијењено је 5 ученика или 0,00%.**

На крају другог полугодишта, односно на крају школске године изречене су **васпитно-дисциплинске мјере за 910 ученика или 0,95%**. Васпитно-дисциплинске мјере кретале су се од опомене одјељенског старјешине до премјештаја у другу школу.

Презентована дистрибуција успјеха ученика из владања показује да се успјех из владања најчешће изражава оцјеном примјерно, што представља за основну школу 99,55% (полугодиште 98,37%) ученика, а свега 0,00% ученика (полугодиште 0,14%) је с оцјеном лоше владање.

Најбољи успјех из владања остварен је у првој, а затим у другој и на крају у трећој тријади

Ученици су на крају школске године, као и на полугодишту, направили велики број изостанака и оправданих и неоправданих. Ученици су у другом полугодишту с наставе изостали 1.512.365 оправданих и 37.235 неоправданих часова. У просјеку сваки ученик је оправдано изостао с наставе 15,93 часа и неоправдано 0,39 часова.

Школска 2011/12.година

- ❖ **У првој тријади (II - III разред), 20.812 ученика или 99,92% имали су примјерно владање, а оцјену лоше владање није имао ниједан ученик. У првој тријади изречене су васпитно-дисциплинске мјере за 67 ученика (0,32%), 49 опомена и 18 укора одјељенског старјешине.**
- ❖ **У другој тријади (IV-VI разред), 31.780 ученика или 99,32% имали су оцјену примјерно владање, а оцјену добро владање имало је 157 ученика или 0,49%, 56 ученика имало је владање задовољава. Изречене су васпитно-дисциплинске мјере за 366 ученика или 1,14%, 203 ученика добило је опомену, 132 укор одјељенског старјешине, 15 укор одјељенског вијећа, 6 укор директора, 6 ученика добило је укор наставничког вијећа, а 4 ученика је премјештено у другу школу.**
- ❖ **У трећој тријади (VII – IX разред), 37.764 ученика или 98,51% имали су примјерно владање, а 26 ученика или 0,06% имали су лоше владање. Изречене су васпитно-дисциплинске мјере за 830 ученика или 2,16%, од опомене одјељенског старјешине за 352 ученика па до укора наставничког вијећа за 16 ученика и 16 ученика је премјештено у другу школу.**
- ❖ **Сумарно гледано, успјех ученика из владања на крају школске године остварило је 91.163 ученика. Оцјеном примјерно владање оцијењено је 90.588 ученика или 99,36%, а лошом оцјеном из владања оцијењено је 30 ученика или 0,03%.**

На крају другог полугодишта, односно на крају школске године изречене су васпитно-дисциплинске мјере за **1263 ученика или 1,38%**. Васпитно-дисциплинске мјере кретале су се од опомене одјељенског старјешине до премјештаја у другу школу.

Презентована дистрибуција успјеха ученика из владања показује да се успјех из владања најчешће изражава оцјеном примјерно, што представља за основну школу 99,36% (полугодиште 98,42%) ученика, а свега 0,03% ученика (полугодиште 0,09%) је с оцјеном лоше владање.

Најбољи успјех из владања остварен је у првој, а затим у трећој и на крају у другој тријади

Ученици су на крају школске године, као и на полугодишту, направили велики број изостанака и оправданих и неоправданих. Ученици су у другом полугодишту с наставе изостали 1.279.656 оправданих и 29.985 неоправданих часова. У просјеку сваки ученик је оправдано изостао с наставе 14,03 часова и неоправдано 0,33 часа.

Школска 2012/13. година

- ❖ **У првој тријади (II - III разред), 20.932 ученика или 99,97% имали су примјерно владање, а оцјену незадовољава није имао ниједан ученик. У првој тријади изречене су васпитно-дисциплинске мјере за 41 ученика (0,20%), 35 опомена и 6 укора одјељењског старјешине.**
- ❖ **У другој тријади (IV-VI разред), 30.573 ученика или 99,59% имали су оцјену примјерно владање, а оцјену врло добро владање имало је 90 ученика или 0,29%, 12 ученика имало је владање не задовољава. Изречене су васпитно-дисциплинске мјере за 316 ученика или 1,03%, 187 ученика добило је опомену, 93 укор одјељењског старјешине, 12 укор одјељењског вијећа, 12 укор директора, 12 ученика добило је укор наставничког вијећа, а 12 ученика је премјештено у другу школу.**
- ❖ **У трећој тријади (VII – IX разред), 35.457 ученика или 99,61% имали су примјерно владање, а 22 ученика или 0,06% имали су владање не задовољава. Изречене су васпитно-дисциплинске мјере за 879 ученика или 2,47%, од опомене одјељењског старјешине за 511 ученика па до укора наставничког вијећа за 22 ученика и 22 ученика је премјештено у другу школу.**
- ❖ **Сумарно гледано, успјех ученика из владања на крају школске године остварило је 87.208 ученика. Оцјеном примјерно владање оцијењено је 86.962 ученика или 99,71%, а оцјеном из владања не задовољава оцијењено је 34 ученика или 0,06%.**

На крају другог полугодишта, односно на крају школске године изречене су **васпитно-дисциплинске мјере за 1236 ученика или 3,70%**. Васпитно-дисциплинске мјере кретале су се од опомене одјељењског старјешине до премјештаја у другу школу.

Презентована дистрибуција успјеха ученика из владања показује да се успјех из владања најчешће изражава оцјеном примјерно, што представља за основну школу 99,71% (полугодиште 98,86%) ученика, а свега 0,06% ученика (полугодиште 0,06%) је с оцјеном владање не задовољава.

Најбољи успјех из владања остварен је у првој, а затим у другој и трећој тријади.

Ученици су на крају школске године, као и на полугодишту, направили велики број изостанака и оправданих и неоправданих. Ученици су у другом полугодишту с наставе изостали 1.175.428 оправданих и 28.764 неоправданих часова. У просјеку сваки ученик је оправдано изостао с наставе 13,48 часова и неоправдано 0,32 часа.

5. Закључци и препоруке

На основи изложеног, могуће је извести закључке и препоруке, уважавајући закључке и препоруке исказане у анализама успјеха ученика у учењу и владању на крају школске године, од 2010/11. до школске 2012/13. године, који су дугорочни, перманентни и трајног карактера:

- ❖ **Потребно је да успјех ученика у школи буде стално, у континуету, у фокусу интересовања не само ученика и њихових родитеља, него и наставника и школског менаџмента, Министарства просвјете и културе, РПЗ-а, али и шире друштвене заједнице,**
- ❖ **Успјех ученика треба да се нађе на дневном реду многобројних школских састанака стручних актива, Наставничког вијећа, Савјета ученика, Савјета родитеља, Школског одбора и да се још увијек многа битна питања у досадашњем сагледавању успјеха ученика расвијетле и научно елаборирају, како с научне тачке гледишта, тако и с**

- аспекта примјене тих сазнања у свакодневној васпитно-образовној пракси. Посебну улогу у томе треба да има педагошки тим у свакој школи (директор, помоћник директора, педагог, психолог и социјални радник ако га школа има),
- ❖ Успјех ученика у школи, познато је да је то веома сложена појава и да на успјех ученика у мањој или већој мјери утичу многобројни фактори. Досадашња практична искуства, те докимолошка, педагошка и посебно психолошка сазнања, показују да поред ширих и ужих социјалних фактора, те особина наставника, на оцјењивање битно утичу личне карактеристике, а посебно ставови ученика. На успјех ученика у школи утиче, поред особина и ставова ученика и организација васпитно-образовног процеса и систем оцјењивања, који је, нажалост, у највећој мјери заснован на субјективној процјени наставника. Још увијек егзистира дилема шта се у ствари оцјењује, те да ли је оцјена стварни одраз ситуације у којој се налази ученик. Однос ученика према оцјењивању уско је повезан са схватањем ученика о смислу и вриједностима оцјењивања, што се мање или више одражава на њихову спремност да уложе напор у раду и учењу. Нису ријетка ни трагања за критеријумима објективног оцјењивања у нашим школама, трагања у којима се јасно пројектује *ко, када, како и зашто оцјењује?*
 - ❖ Смисао оцјењивања није само у томе да измјери ниво усвојености програмских садржаја појединих наставних предмета, него да оцјењивање има значајну и мотивациону вриједност. Ученици своје понашање према наставнику и наставном предмету усклађују према томе како доживљавају оцјењивање. Извјесно је да ће ученици уложити више труда у учење ако имају позитиван однос према оцјењивању и обрнуто. Приликом испитивања и оцјењивања потребно је ученицима пружити могућност не само да покажу колико су усвојили садржаја из предмета који се оцјењују, него и да прошире своја знања, али и да коригују погрешно усвојена знања. Ученици ће се мање залагати ако оцјену не опажају важном, а посебно ако имају аверзиван однос према оцјени и оцјењивању,

- ❖ На основу сагледавања међусобне повезаности смисла оцјењивања и школског успјеха ученика, може се констатовати да организација оцјењивања у школи утиче не само на успјех ученика у појединим наставним предметима, него и на општи школски успјех и успјех у цјелокупном школовању. И на крају школске године, као и на полугодишту, показало се да наставници разредне наставе у организацији оцјењивања у школи имају блажи критериј од наставника предметне наставе. *Крајње је вријеме, а ова појава није од ове школске године, већ се провлачи низ година уназад, да се усклади диспропорција и дистрибуција оцјена између разредне, разредно-предметне и предметне наставе,*
- ❖ Свеукупни резултати анализе показују да постоји значајна повезаност између општег школског успјеха и успјеха ученика из појединих наставних предмета са неким вриједносним орјентацијама, перцепцијом важности предмета, општим ставом ученика према оцјењивању, општим мотивом постигнућа и др. . Анализа резултата показује да највећи број ученика који су постигли врло добар и одличан успјех опажа српски језик као најважнији предмет и само мали број ученика који су постигли довољан успјех. Добијени резултати показују да одлични ученици у основној школи као најважније предмете најчешће перципирају српски језик и математику, а врлодобри ученици перципирају као најважније предмете физику и географију.
- ❖ У прилог перцепције важности предмета, стоји констатација , да су ученици и тада и сада на крају школске године у „важним“ предметима остварили слабији просјечни успјех (физика, математика), док из предмета „мање важним“ остварили су много бољи успјех (вјеронаука, физичко васпитање, демократија и људска права и др.),
- ❖ Анализа презентованих резултата успјеха ученика последице поправних испита показује да су сви ученици који су упућени на поправни испит успјешно положили поправни испит из једног или два предмета из којих су упућени и тиме отворили сумњу у објективност оцјењивања ученика од стране

наставника као и у успјешност ученика у савладавању програмских садржаја из наставних предмета из којих су упућени на поправни испит.О томе се у будуће мора водити више рачуна,

- ❖ Одјељењске старјешине, стручни сарадници и директор школе треба да у наредном периоду раде на томе да се смањи велики број изостанака ученика с наставе на неку нормалну и прихватљиву мјеру.**

Инспектор-просвјетни савјетник:

Мр сци. Мирко Мутић, проф.

